

ZEMTURIS

LATGALES NOVADA NEDĒLAS LAIKRAKSTS

Nr. 41

1995. GADA 27. OKTOBRIS

CENA 5 SANTĪMI

NĀK DVĒSELŪ DIENA

Katoļu kalendārā šī ir mocekļu Vincenta un viņa biedru piemiņas diena, bet nākamā – 28. oktobris – apustuļu Simona un Jūdas Tadeja. Ar to beidzas arī klusais veļu laiks.

ZEMKOPJA KALENDARS. Mēness ceļš no Strelnieka zimes rit nedēļāk uz Mežāzi (divas dienas) un šī mēnesī pēdējās divās savukārt tam «patvērumu» dod Ūdensvirs, pie tā «nakts saule» vēl ciemojas arī 1. novembrī, bet 2. novembrī ierodas pie Zivim. 29. oktobri festājas Mēness pirmā ceturkņa fāze – pulksten 23.17. Ir pats istākais

laiks mēslu izvešanai un zemes apšanai. Daži speciālisti šo darbu iesaka darīt pēc saules rieta, pa nakti, lai netiek apspīdētas nezāļu sēklas un zaudē digitspējas. Ar 1. novembri ar kūdru ieteic apbērt visu jauniestādito. Ūdens akas un vadus, kuri ir virs zemes vai tajā seklā par 1,5 – 1,8 metra, vai nu iztukšo, vai izolē, lai neaizsalst. Ir mārrutku novēršanas laiks. 1. novembri ir visu Svēto diena, bet 2. novembri – Dvēselū diena.

Nedaudz par tautas ticējumiem. Ja rudenī daudz miglas – ziemā būs

daudz sniega. Gadās, ka vēlā rudenī uzzied abeles un ķirši, tas nozīmē, ka nākamais gads sagaidāms bagātīgs ar augliem, tikai kocīni būs jāsargā no vēlajām naktssalnām. Ja vēlā rudenī pārlūst lauki un plavas – būs maz tāpu un citu kārtējumu. Dvēselū dienā savukārt lūdzas par tām, kas ir skistīšanas guni, bet tām, kas nonākušas cilē, tas vairs neesot vajadzīgs. Laudis lielos pulkos iet uz bažnīcu, ilgi tur uzķavējas, arī mājnieki dzied psalmus un lūdzas par mirušo dvēselēm.

mēs esam svētlaimīgi!

Visu svēto diena ir līksms skats augšup uz zvaigžotām debesīm, bet arī spēcīgs sauciens no debesīm:

– Sekojiet mums! Mēs jūs jau gaidām!

2. novembri – Mirušo piemiņas diena, kad mūsu domas kavējas pie dvēselēm. Kapsēta ir visai nopietna un svarīga vieta, aizkustinoša un interesanta grāmata, kurā varam lasīt paša Dieva rakstītu. Kapu rindas ir šīs grāmatas rindas: katrs kaps ir vārds un satur veselu stāstu. Šajā Dieva grāmatā varam nekļūdīgi lasīt, ka cilvēks ir puteklis un lauku puķe, kas šodien vēl skaisti zied, bet rītā tās vairs nav. No skaista un kopta ķermena nekas pāri nepalielk, kā vienīgi sauja pīšu. Arī tie drīz iznikst kā vieglā vēja dvesma. Lai kapsēta mums ir pagātnes un nākotnes grāmata, ko lasīsim bieži un rūpīgi!

Ar šīm nopietnām domām pārņemti, iesim Mirušo piemiņas dienā pie saviem pierderīgiem, apmeklēsim kapus, noliksim kādu vēlā rudens ziedu, aizdegsim svečīti un, dievnamā pieņemūsi Svēto Altāra Sakramantu, atkārtosim šos mūžsenos Baznīcas liturgijas visskaistākos vārdus:

– Mūžīgu mieru dod viņiem, Kungs, un mūžīgā gaisma lai atspīd viņiem! Lai viņi dus mierā līdz Pastara dienai!

A. Budže

PAGĀTNES GRĀMATA

1. novembri – Visu svēto diena, visas katoļu Baznīcas svētku diena.

– Es redzēju lielu pulku, ko neviens nevarēja saskaitīt – no visām tautām, no visām ciltīm, tautībām un valodām, stāvam goda krēsla priekšā un Jēra priekšā, apģērbti baltās drānās un ar palmu zariem rokās, – tā raksta Svētais Jānis savā Atklāsmes grāmatā (7,9).

Arī Baznīcas izvēlētais evaņģēlijs attiecīgi pieskaņots

šiem lielajiem svētkiem. Tas rāda svēto grūtību pilno zemes ceļu, pa kādu viņi sasniegusi debesis. Tas ir brīnišķi skaists evaņģēlijs ar 8 svētlaimībām, par ko Napoleons, kad viņš kādu dienu, būdamas trimdā uz Svētās Helēnas salas, to lasīja, kļuva tik aizkustinās un iesaucās, ka tā esot skaistākā lapa, kāda jebkad uz zemes tikusi uzrakstīta.

Svētie pasludina, ka tiem klājas joti labi, ka viņiem nekā netrūkst. Astoņas reizes no jauna atskan:

palika nepadarītā – sevišķi ekonomikas attīstībā un sociālo ja utāju mu risināšanā.

Iet saspringta, gan atklāta, gan aizkultišu, cīņa starp partijām ar izlūkošanas un pretizlūkošanas, uzbrukuma un pretuzbrukuma elementiem par vietu «zem saules».

Lai kāda arī nebūtu jaunā valdība, vēlētājiem nākas gaidīt un cerēt uz labāko, jo viņi savu vārdu jau pateikuši.

Mēs esam pateicīgi visiem, kas savas balsis atdeva par Gorbunovu, Gaili, Adamsonu un viņu kolēgiem, tādējādi atbalstot savienības «Latvijas celš» kursu uz vienotību, stabilitāti un attīstību. Preiļu rajonā – Aizkalnes, Jersikas, Preiļu, Rudzātu un Rušonas pagastu vēlētājiem, kuri deva priekšroku savienības «Latvijas celš» deputātu kandidātiem. Paldies jums! Ceram uz atbalstu un sadarbību arī turpmāk.

Vēlētāji, bez šaubām, pozitīvi noverētuši savienības «Latvijas celš» centienus valsts un sabiedrības stabilizācijā, cīņā ar noziedzību, starptautisko sakaru nostiprināšanā. Taču daudz arī

Lai mums visiem veicas ar jauno valdību!

Savienības «Latvijas celš» Preiļu birojs.

ĪVĀROJAMI DATI

27. oktobrī pyrms 85. godim (1910) dzimis dzejniks Augusts Smagars. Beidzis Rēzeknes komercskūlu 1930. godā, pēc tam studējis dobās zineibas, vālōk jurisprudenci. Strōdōja Tautas labklōjeibas ministrijā. Skūlas godūs pīsāvērsis folkloras vākšonai, vālōk rakstēja dzejūlus, kū nūdeve laikrokstam «Latgolas Võrds» un žurnalam «Zīdūnis», publicējis apcerējumus par latgalīšu literatūras un mōkslas vaicōjumim laikroktūs «Socialdemokratis» un «Jaunokōs Ziņas». 1932. godā iznōce jō dzejūļu krōjums «Laikmeta termometrs», kur apmāram puse beja latgalīšu rokstu volūdā. 1944. godā, Reigā īnōkūt sorkonajai armējai, tyka apcītīnōts. Pēc atsagrīšanas 1954. godā nu lāgera strōdōja Siguldā. Myra 1985. goda 21. jūli un apglobōts Siguldas kopūs.

«Tāvu zemes kalendars»

Augusts Smagars

LATGALE

Tur, kur Lubāns druvas
dāsnām rokām glauž,
balsīs, sirdīj tuvas,
dzimtā sēta pauž.

Dziesmotā zeme,
bērnības sala,
abi mēs augām
krēslā pie skala.

Tur, kur drupu vietā
jaunais ciemats celts,
mirgo delnā cietā
darba augļu zelts.

Dzimtene skaistā,
Latgale mana,
pūrā tev tērpū
godībām gana!
Atdari skrīni,
rādi un skati –
krāšņākā rota
esi tu pati!

JAUNO LATGOLA

Pōr Latgolas azarim
pyuš svaiga vēja dvāsma,
Mōras zemes kolnūs
plaukst jauna laika zīds.

Tys raisōs
un nōkūtnē
stīp zaļas lopas.
Nu tymsim,
dryumim mežim
laižas iztraucātis
malns vōrnānu bors.

Pi pagōtnes kopa
raud tymsas kolpi,
bet austūs reits
vad jaunu dīnu!
Un tymsas kolpi

zyud vēstures myglā...
Pōr Latgolu zvona
laikmets jauns.

kultūrā.

Turpinot šo sarunu, lasītāji ieteica, ka vēlētos lasīt, kā tas viss notiek arī citos rajonos mūsu novadā, kā laudis dzīvo Balvu vai Ludzas pusē – par to vairāk jādomā mūsu redkolēģijas locekļiem Latgales rajonos. Balstoties uz viņiem, kuri ir arī mūsu laikraksta organizētāji un izplatītāji, ceram aizpildīt šo robu.

Daudziem patīk „Zemtura” kultūrvēsturiskā ievirze – darbs šajā jomā turpināsies un tiks izversts. Redkolēģija tāpat cer, ka starp lasītājiem būs tādi, kuri vēlas saņemt atbildes uz jautājumiem, kuri interesē plašu cilvēku loku – esam devuši skaidrojumus publicējuši speciālistu atbildes, to darīsim arī turpmāk. Vairāk rakstīsim par sabiedriskajam organizācijām, viņu problēmām, par messardzi, ievērojamiem politiķiem, kuri nāk no mūsu novada.

«Zemtura» savu «karjeru» iesāka lauk-saimniecības konsultāciju dienestā, diemžēl, ne visi konsultanti pagastos Preiļu rajonā bija aktīvi, atbalstīja to ar rakstiem, lai arī viņiem bija ko teikt. Tāpat nebija šīs rosmes no rajona biroja puses, bet šādas konsultācijas, kā tas izskanēja arī pārrunu laikā bibliotēkā, vajadzīgas, tālab redkolēģija uzskata, ka pie tām būs jāatgriežas. Avīzei vairāk

jāpievēršas arī skolu problēmām, sevišķi lauku, jo redkolēģijai ir cieši sakari ar spējīgiem pedagoģiem, laikraksta pasūtījumus labprāt izpilda gan Daugavpils Pedagoģiskā universitāte, gan arī Rēzeknes augstskola un citas. Mūsu novadā daudzas skolas ir ar bagātu, gadu desmitos iekrātu darba piederīti, to absolventi atstājuši savai valstij milzum daudz no darba un tā augliem.

Arī redkolēģijas locekļi paši ir radoša darba entuziasti, kuriem ir ko pastāstīt – viņi nolemuši aktivizēties pēc vasaras brīvdienām. Turpmākās tikšanās ar lasītājiem, kuras vēlā iecerētas arī citos rajonos, tiks kuplinātas ar mākslas izstādēm, koncertiem, diskusijām par izstādēm grāmatām un citu, kas kuram tuvās. Balvās notiks Latgales 4. zinātniski praktiskā konference par mūsu novada aktualitātēm – tās materiāli atradīs vietu nopietnās grāmatās, bet vispirms plašākai lasītāju iepazīšanai tiks sniegti ar «Zemtura» lappusēm – arī šī ir atbilde uz preliešu jautājumiem par mūsu izdevuma turpmākajām ievirzēm. Ieturot jau iezīmējušos generālo virzienu, redkolēģija paredz plašu un sazarotu programmu, bet savukārt autoriem un lasītājiem jāiet talkā izplatībās areāla paplašināšanā.

Antons Rancāns

REDKOLĒĢIJA: Valija Berkina – Jēkabpils, Jānis Elksnis – Latgales Kultūras centra izdevniecība, Pēteris Gleizdāns – Rēzekne, Anita Petkune – Krāslava, Antons Rancāns – Preiļi, Antons Slišāns – Balvi, Viktors Trojanovskis – Ludza, Pēteris Zeile – Rīga, Jānis Žugovs – Daugavpils, ārzemju bīroja vadītājs – Alberts Spoģis Minsterē.

Valdemārs Ancītis**DIENDUSA**

Kas gan vēl ir tīk skaists
kā tēva sēta tava,
aiz lapām slēpdamās,
kad mieg tā diendusā?

Nekā tīk skaista nav,
neka tīk klusa nava
un visā pasaulē
tik svēta nav nekā.

TICĪBA

Nevajag tik lielas kā ābols,
nevajag tik lielas kā plūme.
Pietiek, ja ir tāda kā
sinepu graudiņš,
kā magoņsēkliņa,
pietiek, ja ticība vispār ir.

Bet, ja tev ir tāds graudiņš,
tāda sēkliņa,
tāds apauglīots puteklīts,
tad tu esi –,
tad tu spēj –,
tad tu vari.

Tad tu vari teikt uz kalnu: –
Pavirzies sānis! –
un kalns pavirzīsies,
tad tu vari teikt jūrai: –

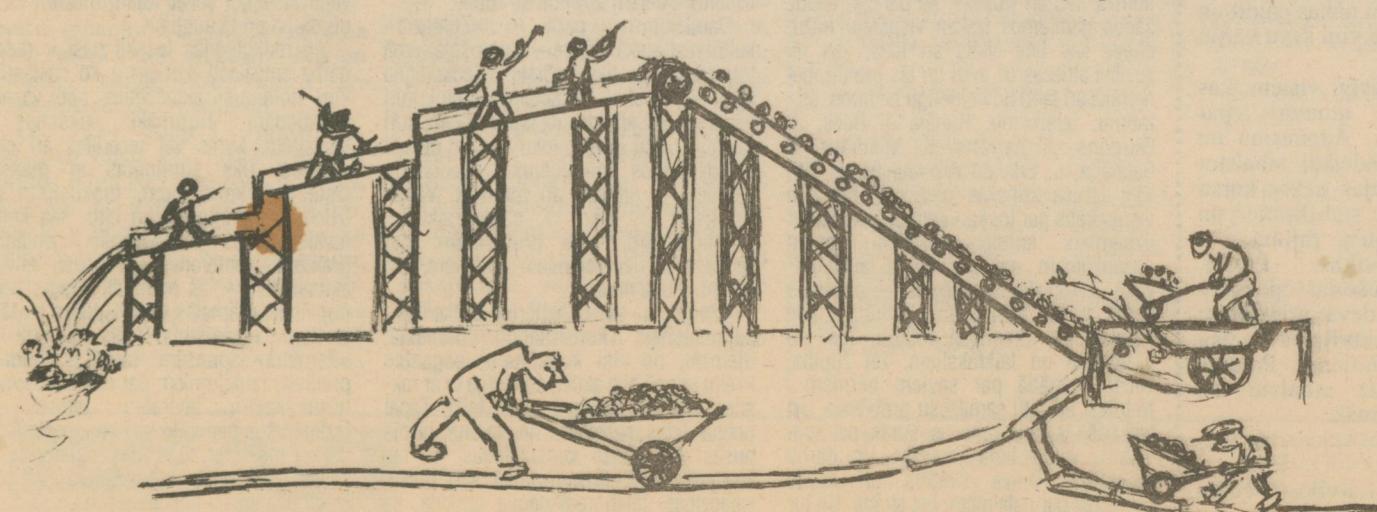
Izkāp! –
un jūra izkāps no krastiem,
tad tu vari teikt ūaudīm: –
Tauta! –
un viņi tev sekos,
tu miļajai vari teikt: –

Mana! –
un divi siltas čūkas vīsies
ap tavu kaklu.
Taču ir vajadzīgs šis graudiņš,
šī sēkliņa,
šīs puteklīts,
bez tā tu neesi nekas.
Nekas.

**KO ZAĻAI
JAUNĪBAI LAI
SAKA SIRMAIS?**

Vai pasaulē ir zeme,
kur piens un medus tek?
Kur kalnos ugunsārti
ar maigu liesmu deg?
Kur pļavas laistās zeltā,
kur sudrabs strautos skan?
Kur dimants rasas traukos
dod laburitu man?
Un vakaros kur laipna
aiz mežiem saule riet?
Kur skumjas, sēras dziesmas
bez saules bāri dzied?
Un Dievs ar Laimu kopā
kur ļaudīm mūžus šķir?
Vai ir kur tāda zeme?
Jā, tāda zeme ir!
– Šī zeme – svēta, – saku
to tā, lai visi dzird,
– Šai zemē esmu dzīmis,
šai zemē gribu mīrt.

«Dzejas diena – 95»

Andris Vējāns

**LAIMĪGĀS UN TRAGISKĀS
PAAUDZES DZEJNIEKS**

Augusts Smagars pieder tai laimīgajai Latgales rakstnieku paaudzei, kas pirmos soļus latviešu literatūrā varēja likt pēdās, kuras bija ieminiši novada nacionālās atmodas darbinieki. Dzimis 1910. gada 27. oktobrī Lietuvā, dzelzceļnieka ģimenē, ar vecākiem piedzīvoja bēgļu gaitu sūrumu Smoļenskas un Brjanskas pusē. Pirmais publicētais dzejolis «Dzīves vētra» (1927) jau nosaukumā atbalsoja negaisu, kas gāzās pār autora bērnības un jaunības dienām.

Rīgas periods – ar studijām Latvijas Universitātē, ar darbu Hipoēku bankā – piešķira jaunu literātu daiļradei, viņa rakstības manierei modernāko strāvojumu tendences. Vērīgi un iejūtīgi uztvēris Aleksandra Čaka un citu laika populārāko dzejnieku pārdzīvojumu mākslinieciskos risinājumus, arī Latgales pūsis centās ielāgoties mode nākušajās formās un izpausmēs.

Šīs divas straumes – Latgales ezeru klusie spoguļi, lauku strautu pavasarīgā čala un lielpilsētas ielu brāzmojums – radīja to gultni un

krāces, no kurām, šķiet, izceļts «Laikmeta termometrs» (1932) – Augusta Smagara pirmais dzejolu krājums. Arī valodas ziņā šeit dzirdamas abas noskaņas – latgaliskās intonācijas un runa nostājas līdzkopējām latviskajām izteiksmēm.

Augusts Smagars sarikoja pirmo Latgales rakstnieku vakaru galvaspilsētā. Diemžēl sparīgais žurnālista darbs neveicināja dzejnieka dotību dzīļāku un daudzpusīgāku attīstību.

Augusts Smagars pieder tai traģiskajai latviešu literatūras paaudzei, kurai Otrais pasaules karš zaļoksnējās atplaukumā aizcirta dzīvības un daiļrades saknes. Nācās pieredzēt frontes elli. Un pēc tam – ilgus gadus pavadīt ziemeļu salā un odu apsēstā svelmē. Tas patiesīgi aprakstīts to dienu sūrājās atmiņās, kuras, cerams, kādreiz atsevišķā izdevumā ieraudzīs dienas gaismu.

Daudz grūtību pārvērjis, rakstnieks atgriezās Latvijā. Darbojās avīzniecībā un palidzēja veidot radio pārraides. Izmēģināja roku satīrā, piekārēs bērnu rakstniecībai.

Piecdesmitajos gados atkal sastapāties ar dzejnieku Augustu Smagaru. Laikmeta pārvērtību bar-gajos vējos daudz kas bija atbiris no jaunības bravūras un ekstravagances, bet spīrgta un mundra smago pārbaudījumu puteņos saglabājās autora uzticība Latgalei, savai sapņu un cerību zemei. Bija tā sauktais «atkusņa laiks», rakstnieki un lasītāji atvilka elpu, mūs spārnoja tīcību: būs labi! Atkopsies zeme un kultūra, dzims jaunas grāmatas, kuplos tautas māksla. Sādā pacilātā garastāvoklī sirsnīgi aizritēja Latgales kultūras nedēļa Rīgā (1958).

Lūk, tieši šajā periodā no jauna mūsu dzejā atgriezās Augusts Smagars. Ar optimismu raudzījās uz lietām un norisēm. Protams, nekur jau nevarēja pazust pārinodarījumu sīvās brūces, bet dzejnieks vīrišķīgi pūlējās apvaldīt sāpes un apvainojumus. Lai pasaulē vairojas prieks! Ar šo skalbisko pāliecību viņš dzīvoja un rakstīja. Mira 1985. gadā, apglabāts Siguldas kapos.

1970. gadā nāca klajā izlase «Laika lokā» (ar profesora Vitolda Valeiņa vispusīgu ievadu); puse grāmatas uzrakstīta pēc kara, nule pieminētajā toņkārtā. Latgalei veltītie dzejoli sakopoti krājumā «Ezerzeme», kas iecerēts kā autora 80. dzimšanas dienas jubilejas izdevums.

No priekšvārda Latgales lauku kultūras kompleksa «Jasmuiža» 1992. gadā izdotās dzejas izlases «Ezerzeme». Sastādījusi Lilija Smagare, mākslinieces Elzas Stārastes grafika.

NO RĪTUPES LĪDZ KOLIMAI

trīs sīkas bedrītes, citai kreisās malas vidū cieši blakus divi dūrieni. Noraidīju brigadieru izraudzīto, bet man svešo spēli tām liku priekšā «acīti» (21 punkts), kuras niānses pārzināju pamatīgāk.

Ievērojot visus piesardzības paņēmienus, sākām spēli. No agrākiem laikiem zināju, ka kāršu spēlē dažreiz «zvaigžņu stunda». Vismaz man tādas bijušas. Dzīvē šādas «zvaigžņu stundas» gadās ne tikai kāršu spēlē vien. Vai arī otrādi – neveicas vienreiz, tas seko vēl un vēl. Ir pat paruna – nelaimē nenāk viena. Dažreiz «zvaigžņu stunda», kad veicas, var ilgt nedēļu, mēnesi, gadu un ilgāk, taču ir arī tā, ka tā beidzas kā ātri krītošas zvaigznes uzliesmojums. Tad vajag šos pret-polus sajust un izmantot. Aktīvi darboties «zvaigžņu stundā», bet nolīst kaktā un pierimt, kad neveicas. Ir ļaudis, kas tikpat kā nekad necieš sakāvi, tiem vienmēr veicas, bet ir arī citi, kas nekad nav domājuši un nav izjutuši savu «zvaigžņu stunda».

Lai izdzīvotu tajos dramatiskajos laikos, es nedrīkstēju palaišt

garām nevienu liktena labvēlības mirkli. Lēgera puteklītim, kas es biju, nebija izvēles spēlēt vai nespēlēt. Ar mani varēja notikti nelaimē jau šonakt. Es varēju «pakrist» sniegā, ejot uz atēju, es varēju noslikt ūdens karotē vai kā citādi. Tas bija jau daudzreiz dzirdēts un redzēts. Kā vēstīja folklorā, te tiesu sprieda taiga, un lācis bija prokurors.

Lai nenosoda mani lasītājs – šī spēle nebija mana netikuma izpausme. Zonas dzīve rītēja pēc saviem likumiem un tradīcijām. Te neierobežota vara piederēja stipram. Šīs bandīts par brigadieri kļuva tāpēc, ka ar savu bezkaunību un lielo duri, palidzību spēja diktēt savu gribu, bet administrācijai tas bija atradums. Protams, arī tādam spēkam ieslodzīto masas varēja pretoties, savstarpēji grupējoties, aizstāvēt sevi. Tas tā teorētiski, praktiski tās nekad nenotika un kājām mīdītāju un sist gribētāju bija vienmēr pietiekoši.

Brigādē mani jau tāpat saukāja par «lepno latvieti». Tiesa, negāju pie virtuves un neubagoju viras piedevu, jo zināju, ka tāpat man tās netiks. Kad samazgas no

kīviņš par lielāko sasalušo samazgu gabalu.

Arī ar specīgiem īpatnējiem te dažākāt izrēķinājās nežēlīgi. Toziem vienam «zēkam», naktī guļot, ausī bija iedzīta nagla. Vēl vienu nobeidza, guļošam iespraužot ausī karotes kātu. Zonas likumus un tradīcijas te ievēroja strikti, un neviens ar savām dotībām sevišķi «neizlēca». Tātad, kā redzat, manai rīcībai bija sava iemesls, jo baidījos, ka arī ar mani var notikt neparedzēta nelaimē.

Iekārtojusies uz augšējās lāvas, sākām ar mazumiņu. Sākumā nedaudz vinnēju. Spēle izlīdzinājās un ilgāku laiku vilkās ar mainīgiem rezultātiem. Tātad, kā redzēta, manai rīcībai bija sava iemesls, ja baidījos, ka tā bija viņa taktika. Man būtu laiks pārtraukt spēli, taču brigadieris par to negribēja ne dzirdēt:

– Ko, tu noteikumus nezini?

Mēģināju iebilst, ka rītā darbā. Mans partneris apsolīja to nokārtot.

Spēli turpinājām. Fortuna novērsās, un es visu zaudēju, taču tiesības uz bodītes «paiku» spēlē neliku, un rullēšanu beidzām jau krietni pēc pusnakti.

Rītā, jau pie caurlaides, mani izsauca lēgera vecākais un norīkoja par dieninieku teltī. Tātad manai spēlei tomēr bija kaut kāds rezultāts.

Gandrīz mēnesi nogrozījos siltumā un vieglākā darbā. Bez tiem pienākumiem, kas dieniniekam veicami brigādes aprūpē, bija arī vispārējie lēgera uzdevumi. Man divrize nedēļā, kopā ar citu dieninieku, naktis vajadzēja iznest no zonas un apglabāt mirušos «zēkus», jo speciālas komandas tādiem darbiem nebija. Tos guldiņām zemē bez zārka, pat bez veļas. Tie aizgāja mūžībā tādi kā pasaule nākuši. Debesis ir pilnas ar šo mocekļu lāstiem.

Turpinājums sekos.

I
KARSTĀ VASARA dzīšus dzīna gan pieaugušos, gan sīkos atsvaidzināties visiem iemīlotajā, zivju un vēžu bagātajā Feimaņu upītē. Tānī dienā, tauru skānu pamodināti (tās īpaši, ja nemaldoš, kungs trallināja, latviskās melodijas gan ritā, gan vakarā), gandrīz vai no paša rīta plūcījās tuvākajā atvarā, kurš nepārsniedza divu metru dziļumu, bērni no tuvākajām mājām – Jānis (garais), Oļa, Žēna, Biruta un Jānis (sīkais), resnītis Bambula. Iesauku tiešām raksturoja zēna kvadrataino augumu, kā arī pieklidusās bārenis Koja. Niršanā Jānis garais bija iekarojis čempiona titulu – tāluma un ilguma ziņā, par ko nevarēja priečāties resnītis, kurš no visas sirds vēlējās savu augumu dabūt zem ūdens, bet pat ar mūsu palīdzību tas neizdevās.

Todien mūsu pulkā nez kapēc nebija īpuka ar māsu Ritu. taču jautrā šķķišāns, niršana un peldēšana lika aizmirst iztrūkstošos.

Mūsu ūdens bagātās upītes sākums meklējams kaut kur Feimaņu ezera purvainē, tad tā likumoja starp mālainajiem, ievām, lazdām un jasminiem noaugušiem pakalniem, pirms sasniedza Silajānus, bijušais muižas dzirnavu aizprostu. Tē ūdens līmeni upē regulēja ilggadējs dzirnavnieks Masaļskas kungs.

Pašā dienās vidū gaisu satricināja apdullinošs sprādziens, debesīs pacēlās milzīgs dūmu mutulis aiz Melderu mājām. Jautrā un bezbēdīgā kompānija kā ar milzu karoti tika izsviesta krastā un, plikiem dibeniem zibot, joņoja katrs uz savu pusi. Pretī skrēja vecāki, tvarstot pa plāvu izklīdušos bērnelus.

Sīs sprādziens bija lielas nelaimes vēsturē.

Kad mēs, zinātkārī, bijām attaupīties no apdullinājuma, aizskrējam uz notikuma vietu. Tur rosījās policija, aizsargi, ugunsdzēšanas dienests. Cilvēki stiepa ūdens spaiņus, mainīdami cilāja uguns dzēšamās aparāta rokturus. Bija dzirdamas

skālas pavēles, kliegšana un raudāšana. Skāļ nemiers bija pārēmis visus klātesošos. Un... apsegt ar sniegbalu palagu gulēja īpukas, vina māte bezsamaņā plēsa matus. Māsa Rita bija savainota ar skalu no apmetuma šķembām, un bezspecīgi vaidēja.

Es nevarēju apjēgt, ka esmu zaudējis draugu, skolas biedru. Kāpēc? Šajā skaitājā jasmīnu ziedēšanas un smarži laikā... Nav īpuka! Bēt mazā Kažu atvasite, kura gulējusi turpat pie sienas, aiz kurās bijis iebāzts spridzeklis, autīņos satīta, ar sprādziena vilni aizlidināta

Atceros, ka māsa Biruta nolasīja dzejoliti: «Der Frühling ist da». Klausītāji par to bija sajusmā un mazo deklamētāju bagātīgi apveltīja. Daudz neko neskundamī zaldātiņi (daži pavisam vēl puikas) sadabūja mutes ermonikas un rāva valā viņiem mīlas dziesmas. Vecākie kareivji bija atturīgāki, tiem vairāk interesēja «šņabs» un «trinken». Tad mēs, «puisi» gudrojām un līdz kamēr kādu pudeli pašdarinātā arī nočiepam vecākiem. Nu arī mēs bijām uzmanības centrā. Dāvanas birtiņi bira – konfektes, šokolāde, pat īpaša maize. Melderu

silajānu centrā, sarunātājā vāģi sakravājām visu nepieciesamo un mudigi prom uz Viļānu staciju.

Cēlā bija daudz ko redzēt. Caurbraucot kādai birztalai, ceļu šķērsoja divpadsmit (jā, tieši tik, jo saskaitījām abi ar māsu) skaitu kazu bariņš. Apdzēnot mūs, turpat uz Viļānu pusi aizdrāzās krievu līdmašīna uin, drošības labad, griezām mežā.

Cēla malas un grāvjos šur tur stāvēja sašauti vai sabombardēti tanki, tie bija bez dzīvības, tomēr mūs iedvesa šausmas. Kāds zināja stāstīt, ka šie esot krievu tanki,

kad centrā atskanēja tāds kā lielgabala grāvīens. Tur bija divi vācu kāškrustainie tanki un vīri melnās formās un mirongalvām pie laivīnām. Steigā garām braucot ar kaut kādu uguni šaujošu lādiņu aizdedzināja vairākas mājas, veikalus, un aizdrāzās tālāk. Veikals gan neaizdegās, bet nodega kvadrātānā zēna Bimbambuls māja. Viņa paša liktenis tā arī nav zināms. Dzīrdēja stāstam, ka naivais puišelis piegājis pie degošās mājas un tīcis nosauts...

Naktī, kad viss norima, tēvs, māte un es ar māsu sēdāmies pie galda. Izrādījās, ka tas bija atvadu no tēva galds. Pirms 51 gada. Priekšā tika celts viss labākais, ko vien varēja atlauties mājās, pieskaitot pat korteļi un pašdarināto vīnu. Tad, jau uz rīta pusi, tētis nēma rokā savu iemīloto bandžo, bet mamma – ģitāru. Skanēja sērīga melodija: «Še zem krūma dus viens kareiv's, pār krūtīm plūst daudz asīu... Mūs iemīdināja un jau pusnōmodā un pussnōmodā dzīrdēju: «Es tapu salaulāts ar lodi, šis krūms man būs par altāru...»

Kad pamodos, saule bija gandrīz dienasvidū. Visapkārt valdīja klusums. Tētis un mamma istabas vidū jau gaidīja mūs. Un tad mēs visi gājām pavadīt tēvu tālajā un nezināmajā cēlā. Uz tilta bija beidzamie atvadu vārdi, skūpstī, apkāpnieki... Tēvs nozēma laulības gredzenus, uzmauka to man pirkstā: «...Noderēs! Nepadodies, niesasties sarkano politikā, esi tītrs!»

Un te klāt jau bija arī viņa kolēgu mašīna, tēvs ieleca tajā, nesagaidījis pilnīgu apstāšanos. Viņš pamāja mums un mašīna pazuda putekļu mākonī.

Māsai rokā pamanīju atklātni, tājā bija redzamas Kokneses pilsdrupas un uzraksts: «Koknesē» 6/1 – 24, O. Rihters un nūpat rakstītais:

«Vēl brīdis... Tagad jau vēlu...
Lai sargā un vada mūs Dievs!
Bet koki šalc drūmi un žēli,
Vai mēs vēl tiksīmies?...»

«DAUGAVAI» – 90

Tāvu zeme, vōrgu zeme,
Ko tu guli tīmsumā?
Cēlīš! Tovas dryvas, pļovas
Sābri kōjom samyna!

Tāvu zeme, paplēt acis! –
Cēlīš! Sovus dālus sauc!
Veris, cik vēl dorba prīška
Un cik tōj jau sveši lauds!

(F. Kems)

Šīm Frānča Kempa dzejas ryndos ir vysa Latgalas atmūdas laika trauksmaineibā ar nasalaužāmī grybu tīkls pēc gora gaismas, lauzīs pēc breiveibas un ceineitīs par tautas tīseibom.

Ar drukas aizlīguma atcelšonu 1904. godā Latgalā tyka pavārti vōrti preses breiveibai. Vodūši tautas atmūdas darbinīki vērēs cīts uz cītu un, nazynōdamī, kū īsōkt, gaidēja uz lobīkumi laikim. Tod pyrmū, izšķirū Šprī Francis Kems. Jis kūpā ar tyvōkajām dūmu bīdrīm Ontonu Skryndu, Donatu Dyuri, Ignatu Niperi, Kazimiru Greižu un cītīm izdeve tautai vysparostoku grōmotu – kalendaru ar nūsaukumu «Daugava» (iznōce nu 1905. leidz 1914. godam) – un pēc tam avīzi «Gaisma» (1905. – 1906.), kas kultūrvēsturiski beja īrķorteigi lels nūtykums vysā latgalu dzīvē.

Tai kā Pīterburgā tipografijas beja dōrgas un pōrlīgūtas, tod F. Kems sovu poša izveidōtu kalendaru drukojā Cēsīs pi J. Ozola, kurs beja atsauceigs tauftīs un labprōt izpaleidzēja inflantīšim. Kad kalendars tika nūdrukōts, F. Kems tū steidzeigi izplatīja tautā caur katolu draudzem Latgalā un Sēlijā.

Pirmais kalendars beja 80 loppuš bīzs ar tradīcionalū izbyvu: kalendarejs, zīnas par cara nomu, par katolu bazneicās hierarhiju un tad dažādi roksti par sovas tautas pagōtni un tagadni. Beja arī kāds roksts par izcelētījim uz Sibīriju. F. Kems nu izcelētīšonās breidynōja un atrūnā. Tūlīk beja aktuāls jautōjums par cīmu sadalešonu vīnsātōs. Tyka izcīalta vīnsātā pīkšīrīceiba. Kalendārā īspīstās F. Kems dzejas – jaunā goda vēlējumi, bōriņu dainas, teikas un cītas publikācijas. F. Kems aicīnōja dūmōt par gaismu, zinei-bom, gudreibas spāku.

Otolografeja kalendārā atbilstiņi sovam laikam beja loba. Ari pīkrišona kalendāram beja īrķorteigi lela. Vīnkōrš, suleigā tautas volūda laudīm ir patykuse. Kalendārs atmoksījīs vysus izdavumus un devis pat peļņu, kas mūdynōja kertis pi cītim izdavumim – pi soys avīzis.

Kalendārs «Daugava» iznōce leidz pyramajam pasaūja karam.

Leonards Ertis

JASMĪNU SMARŽA

Jānis Rihters

par labu gabalu zem gruvešiem, bija dzīva un brēca...

Jasmīnu smarža... Tā man līdz pat šai dienai, nū jau piecdesmit gadus, atgādina par šo drausmīgo skatu un drauga pāragro bojā eju. Tas necilvēcīgais darbs tika padarīts vietējo bandītu vadībā, kuri, slēpjoties no iesaukuma armijā, bija aizgājuši laupītāju un slepkavu celos.

Viņi bija tie, kuri cerēja izrēķināties ar pagasta sekretāru Strodu, asināinā veidā atpēma dzīvību nevainīgam pastniekam blakus sādžā, krūmājā aiz Sevelīem uzbruka policistam...

Pēc traģiskā notikuma Silajānos valdīja klusums. Vecāki dēļ īpuku apbedīja kapos, par kuriem man nebija ne jausmas – pa ceļu skolas virzienā par kreisi pāri tiltam, nepiebraucot Miklašēviča mājām.

II

Dīz pēc bērēm Strodu ķīmene evakuējās, tālam ceļam posās arī citi. Paradijās vācu armijas kolonas – automašinas, tanki, velosipēdisti. Brižiem kāds no šiem transportlīdzekļiem apstājās atpūtai. Tad mums, sīkajiem, bija svētki, jo armijnieki neskopojās ar apdāvināšanu.

Janka ieguva siksnu ar iegravētiem uz sprādzies vārdiem «Gott mit uns».

Kādā dienā ar šausmīgu rūkoņu, zemā pikējumā un dūmodama aizdrāzās līdmašīna. Uz tās spārna bija redzams krusts un zinātāji nosprieda, ka esot bumbvedējs – tātad, frontes līmja tuvojas. Pēc pāris stundām atdrāzās vieglā automašīna ar augstu priekšniecību, kā to varēja nomanīt, bet kas un no kurienes – to mēs nezinājām. Paņēma tēvu un aizveda līdzi, uz rietumu pusi, kur, kā bija zināms, piezemējusies līdmašīna. Ja nemaldoš, dzīvi bija palikuši divi lidotāji, ievainotos aiztransportēja projām. Tēvam, kurš piedalījies šo cilvēku glābšanā, iedzīvināja divas medību bises – viena un divstobru, un paziņoja, ka tās vienam par drošīsbību. Viņš šos lidotājus bija izvileis no degošās līdmašīnas.

Nu arī mums bija laiks domāt par prombraukšanu. Kancāns, «ceru prīckšnieks», kurš nomāja vairākus Latgales ezerus (tāds palicis atmiņā), skolas direktors Počs un daudzi citi jau bija aizbraukūši. Tēva sarunātājās saimnieku Asara un Kurčenkava, kurš dzīvoja

pavisam septiņi, kuri gribējuši nogriezt atkāpšanās ceļu vācu armijai, bet iznīcināti, nesasnedzot mērķi.

Beidzot klāt bija arī Viļāni – tēva pilsetiņa. Te paglabāts mans vectēvs Rihters, mīris 1935. gada 27. decembrī, bet dēlam Jānim un meitai Emīlijai dāvātā mājā nu dzīvoja mana tēva māsa Emīlija Broka – mīertiesnese.

Māja bija pamesta, tikpat izmirusi pilsetiņa. Valdīja klusums, ja neskaita bumbu sprādzienus, kas paretam bija dzīrdami no stacijas puses, kur cēlonos bija iekrauta gan kara tehnika, gan arī sakāpuši armijnieki un civili dzīvīzotāji, gatavi prombraukšanai uz rietumiem. Prom, prom, tālāk no mežonīgā sarkanā mēra taustekļiem... Turp tiecamies arī mēs. Steidzās visi, ezeloni bija pieblīvēti pāri mēram.

Pazīstamais «Zurick!», ko izkļiedza vācu žandarmijas puši, lika saprast, ka viiss ir cauri! Mēs nekur netiekam! Atkal uzlidojums... Ezelons izkustējās, bet mēs griezām ilķstis atpakaļ un devāmies atceļā uz Silānu pusi.

Mājas sasniedzām jau krēslā. Tikko bijām paguvuši izkravāties,

Viktors Trojanovskis

LATGALES BRĪNUMBĒRNI

2 Literatūras kritiķis un dzejnieks Osvalds Kravalis pīmoreiz acis vēra 1942. gada 27. aprīli Pīldas Potorovā zemnieku saimē. Beidzis vietējo sepingadīgo skolu, Ludzas laukaimniecības tehnikumu, 1976. gadā absolvējis LVU filoloģijas fakultāti. Strādājis laikraksta «Literatūra un Māksla» redakcijā, bijis Zinātņu Akadēmijas Valodas un literatūras institūta zinātniskais līdzstrādnieks, Daugavpils teātra literārās daļas vadītājs, kopš 1990. gada rudens ir Rakstnieku savienības Daugavpils nodaļas vadītājs. Savulaik dibinājis Ludzas, nedaudz pēcāk – Daugavpils literātu apvienību, tagad veido arī žurnālu latgalu kultūrai «Jauno Dzeive». O. Kravalis ir sastādījis latviešu autoru fabulu izlasi jaunākā skolas vecuma bērniem «Trešā aste», rakstu un materiālu krājumu par bērnu literatūru «Sudrabotais vārds», divas atziņu grāmatas par bērnu literatūru «Padoms», sarakstot tām arī priekšvārdus. 1984. gadā nācis kļajā viņa literatūrkritisku sacerējumu kopojums par dzeju «Jābūt!». Šajos darbos, kā atzīmē kolēgi, atklājas autora erudeja vispārināšanas un polemista spējas, prasme saasināt jautājumus, lai spilgtāk parādītu to aktualitāti. Daudzi citi raksti un dzejas ar pseidonīmu Ontumejs Rīkstāns publicēti turpat vai visos latgaliešu preses izdevumos, ludzniešu kopkrājumā «saule izkaps kātā», bet pagaraīs, pagaidām varbūt nozīmīgākais O. Kravalā veikums dzejas druvā – kultūrvēsturiskā poēma «Brōl, pīmini!», iespiests žurnāla «Karogs» slejās. Viņš aizrautīgi pētī arī dzīmtā novada folkloru, ētiku, dabu un cilvēkus; jau savākusi bagātīgs un plašs materiāls eseju krājumam par savu zemi un tautu.

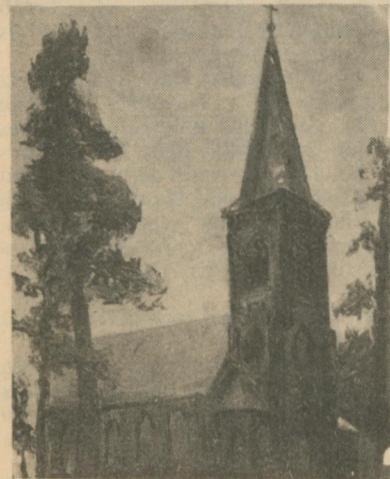
3 Vitāla darba kalnu gāzēja ir Emīlija Marjutina (Sjakste), kas dzimus 1925. gada 10. decembrī Nirzas pagasta Sjakstu ciema Kalna Makleros. Viņa mācījusies

5 Pīldas pagasta Burduškos

pagājusi akadēmīka Vitolda Latišenko (1919 – 1990) bērniņa un jaunība. No 1970. līdz 1986. gadam viņš bija ZA Polimēru mehānikas institūta direktors. Kā liela mēroga speciālisti polimēru mehānikā, viņš izstrādājis teoriju un pārbaudēs metodes materiālu pretestības noteikšanai, tos nesagrājot.

6 No Nirzas pagasta cēlies ekonomisko zinātņu doktors, kādreizējais ZA Ekonomikas institūta direktors Jānis Turēns (1918 – 1985). Viņš

SAVAM UN CITU PRIEKAM

PĒTERIS GLEIZDĀNS

Vilakas vidusskolas vizuālās mākslas skoltājam Jānim Laicānam šī vasara aizgājusi spraugā dabas studiju matetiālu vākšanā, lai sekmīgi iestenotu savas ieceres nozīmīgās tematiskās kompozīcijās, ko prasa mākslas akadēmiskās izglītības apguve.

Zīmēšanas skolotājs, gleznojot dabā, izprot patiesību – daba nevienu mākslinieku nepievīļ, bet piepilda ar pozitīvām emocijām, ļauj apzināt nacionālo kolorītu.

Bērnībā apjaustās glezniecīkās izjūtas J. Laicānam pozitīvā virzībā sāk realizēties 1965. gadā, kad ģimene (tēvs Antons dzelceļa strādnieks, māte Leokadija mājsaimniecē un četri bērni) no Valmieras pārceļas uz dzīvi Vilakā. Gleznot ieinteresē vecākais brālis Vladislavs, nodrošinot Jāni ar eļļas glezniecībai nepieciešamajiem materiāliem. Brāļa gleznotprieks un sevis izteikšana krāsās veido jaunā autora priekšzīnāšanas un mākslas būtības izpratni. J. Laicāna kungs uzskata, ka vecāku dzīves vietas maiņas jauniegūtie iespādi Vilakā rōsina gleznot un gūt pirmās

pozitīvās atsauksmes.

Eļļas glezniecības izteiksmes līdzekļu aoguves prasmē iedrošina talantīgo jaunieti iet tālāk, līdzsvarot atziņas profesionālajos jautājumos (Rēzeknes lietišķās mākslas vidusskolu absolvē 1975. gadā).

Orientāciju un vērtību skalu mākslā, tirgus ekonomikas karojosajā mietpilsnībā, tās skatījumā, nākotnes izpratnē, kura cēnšas izcelties ar mūsdienu mēdiju sniegtajiem atklājumiem, nostāties blakus patiesai personībai, vēl vairāk – tās avantūristisko raksturu, perinot vēlmi staigāt pāri ģēniju galvām, aktivizē izskiršanos turpināt izglītības, apgūt mākslas bakalaura mērķprogrammu Latvijas Mākslas akadēmijas Pedagoģijas nodaļas Latgales filiālē Rēzeknē.

Pēteris Gleizdāns

Attēlos: J. Laicāna gleznu reprodukcijas «Vilakas gotika (katoļu baznīca)», «Luterānu baznīca Vilakā» (attēli pa kreisi), «Februāris» un «Pareizticīgo baznīca Vilakā», kartons un eļļa.

Onte Leičujōns AK VUJ!

Reiz beja meitiņa, muns sapnu ideals,
Tik breinumjaunks man lykōs jauneigais tāls.
Un dedzeigi es lyudžu pošu Dīvu
Lai atdāl mař jū par uzticeigu sīvu.
Dīvs izdarēja tai, kai praseits beja
Un mada mēnesi mys' jauki
saskanēja.

Bet par dzārōju dreīz tyka
nūsaukuse
Un mēbelis nu sāys klusi izvōkuse... –
Vinolga dāmoju – cik augsta meitō
byutne,
Voi tik nu engelim jei nav kai
sytume?

Bet nūtyka tod pōrvērteiba žutka:
Jei tagad maneigi tērgojas ar
«krutku» –

Ludza, 1995. gads.

Stanislavs Saušs

VOI PAREIZI DŪMOJ J. CYBUŁA KUNGS?

Jurs Cybuls ar sovu rokstu «Par jaunu lementara i naboga «uo» grūtīti liktini» š. g. 15. septembra «Zemtura» numeri grib atspākot vysu kritiku, kū issacēja Latgolas cylvāki par jaunu, izdūmōtu latgalīšu volūdas raksteib. Tei jau ir saprūtama līta. Kas tod pyrms trejim godim sastodeja jaunu ābeci? Pošim sevi nūteiki ir jōaizstōv! Tys nikas, ka vyss greizi un tauta ābeci nagrib ni laseit, ni dzērēt par tū.

Kod es mōcējūs skūlā, skūlōtōji mums, bārnim, lyudze lai mes pareizi latgaliski runōt un, atgōjuši uz sātu, mōceitū sovus pīdareigūs runōt tai kai mōca skūlā. Pīmāram, narunōt «da», bet «jā», «propula» vitā «pazuda», nasaceitu «kulda», bet «kabata» utt.

Latgolā tymā laikā iznōce avīzes, žurnali un grōmotas latgalīšu rokstu volūdā. Vysi cylvāki, kai jauni tai ari vaci, losūt šū literatūru, mōcejōs kai pareizi runōt na tikai cīmā, bet ari sātā. Nikam naigōja protā, ka varātu ari cytādok runōt un raksteit.

1994. goida «Tāvū zemes kalendārā» T. Puisāns roksta: «Dōrgī mōceitī un namōceitī filologi! Ortografija napīdar jums. Ortografija pīdar laseitōjum un tau-tai. Tei nav spēlu līteņa, ar kū pasarūta-jot nū dorba breivajā laikā.» «Nataisit Latgolu smīkleigu. Latgola, cītuse jau dīzgon.»

ALEKSANDRS
NIKONOVS

Trūgiskā nāve izdzēsa mūsu novadnieka lauksamniecības zinātnieku, akadēmīku Aleksandru Nikonova dzīvībā. Viņš dzimis 1918. gadā Abrenē, beidza Latvijas Lauksamniecības akadēmiju un no 1951. līdz 1959. gadam bija LPSR lauksamniecības ministrs. 1959. gadā represēts. Dzīvoja Stavropole un tur kļuva par Lanksaimniecības zinātniecīskās pētniecības institūta direktoru, strādāja Vissavienības Lanksaimniecības zinātnīku akadēmiju un kļuva par tās direktori. 1984. gadā levensēts par PSRS Zinātnīku akadēmijas isteno locekli.

PAKALPOJUMU CENRĀDIS

(papildināts 1995. gada 14. martā)

1. KREMĀCIJA	– 40,00 Ls	SLĪPĒTA AKMENS (KAPSULU NEVAG) –
2. STEIDZAMA KREMĀCIJA	– 80,00 Ls	30,00 Ls
3. KAPSULA	– 5,00 Ls	KERAMISKĀ
4. ŠAMOTA RIPĀ	– 1,00 Ls	KOKA
5. GRAVĒŠANAS DARBI UZ VĀCINA –	2,00 Ls	17. URNU, KAPSULU UZGLABĀŠANA
6. DOKUMENTU NOFORMĒŠANA –	0,50 Ls	(DIENNAKTI) – 1,00 Ls
7. MORGĀ PAKALPOJUMI (DIENNAKTI) –	2,50 Ls	18. URNU PIEGĀDE MĀJĀS (CEĻŠ TURP-
8. AUTOTRANSPORTS (PAR STUNDU)	– 8,50 Ls	ATPAKAĻ
9. TUKŠĀ ZĀRKA PĀRNEŠANA –	2,00 Ls	SPIDOMETRA RĀDĪJUMS) –
10. MIRUŠĀ PĀRNEŠANA –	– 4,00 Ls	19. ZĀRKI –
11. PĀRNEŠANA ĒKĀ (PAR STĀVU) –	– 0,50 Ls	20. OZOLKOKA ZĀRKA īRE –
12. MAŽĀ ATVADU ZĀLE –	– 20,00 Ls	21. RUNĀTĀJS –
13. LIELĀ ATVADU ZĀLE –	– 50,00 Ls	22. MŪZIKI: VIJOLE –
14. SVECES –	– 0,20 Ls	HARMONIJA –
15. ZIEDU, VAINAGU UZGLABĀŠANA (DIEN-	– 2,50 Ls	ČELLS –
NAKTI) –		– 5,00 Ls
16. URNAS: METĀLA	– 25,00 Ls	23. SĒRU LENTAS –
		– no 3,00 Ls
		24. FOTOGRAFS
		SIA «Rīgas Krematorija» direktors I. Spulīgs

ZEMTURIS
Latgales novada nedēļas laikraksts.
Redkolēģija.
Dibinātājs – A. Rancāna
izdevniecība.

Masu informācijas līdzekļi
reģistrācijas apliecība Nr. 1609.
Iznāk no 1994. gada 30. decembra,
reizi nedēļā – piektdienās.

Izdevēja norēķinu konts Latvijas
Unibankas Rāzna filiālē Preiļos Nr.
468425, izdevēja adrese: A. Upīša ielā
3–49, LV-5301, tālrunis 21516.

Iespiedloksne, metiens – 1000
eksemplāru.
Datorslikums un aplaušana Solveiga
Sarkane. Iespēta Rēzeknes
tipogrāfijā Baznīcas iela 28.

«ZEMTURIS» – vienīgā saimnieciskā un kultūrvēsturiskā avīze Latgalē, par to interesējas latgalieši Rīgā un citos Latvijas novados, kā arī ārzemēs. Pasūtiet, pēciet un lasiet, atbalstiet ar savām vēstulēm.

SALIMONS ČĀCS

ATVADU VĀRDĀ

Vācijā 1995. gada 26. septembrī, nesagaidot savu astoņdesmito dzimšanas dienu, mūžībā aizgājis mūsu novadnieks, matemātikis, profesors Salimogs Čācs.

Salimons Čācs dzimis 1915. gada 16. oktobrī Rēzeknes aprīņķā Rāzna.

S. Čācs mācījies Rēzeknes Valsts komercskolā, tad 1941. gadā ar Joti labām sekмēm beidzis Latvijas Universitātes Matemātikas – Dabas zinātnu fakultātes Matemātikas nodāju.

No 1941. līdz 1943. gadam strādājis Rēzeknes Valsts komercskolā par matemātikas skolotāju.

Izglītību turpinājis Drēzdenes Tehnikajā universitātē un Karlsrues Tehnikajā universitātē (Vācijā), Čikāgas pilsētas koledžā (ASV). Strādājis Viskonsinas Universitātē,

Hartumas Universitātē Sudānā (Āfrikā), Indiānas Centrālajā koledžā Indiānā, Boeng aviokompānijā Sietlā, Pensilvānijas Valsts universitātē u.

C. Daudzās atsauksmēs uzsvērta S. Čāca augstā profesionālā sagatavotība un labas rakstura īpašības. 1969./70. gadā Viskonsinas Parksaidas Universitātē matemātikas profesoram asistentam S. Čācam piešķirta godalga kā akadēmiskā gada izcilākajam pasniedzējam.

Par matemātikas profesoru, latvieti no Latgales Salimonu Čācu sēro radi, draugi, vina skolas biedri un skolēni, Latgales Kultūrvēstures muzeja darbinieki.

LĪVĀNU TV
PIEDĀVĀ:
raidlaiku organizācijām, un visiem interesentiem, pienem sludinājumus, izgatavo un raida reklāmas. Mūs redz visi 12. kanālā divdesmit kilometru rādiusā.
Tālrunis – Līvāni 42889.

PĀRDOD
kiršu (zemie lietuviešu)
stādāmus kociņus. Interesēties pa tālruni
Preiļi 22038.